

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԻՆԵՐԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարեկանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“. Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“. Տ է Լ է Ֆ օ ն № 253.

Խմբագրութիւնը բայ է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տ է Լ է Ֆ օ ն № 253.

Հ Ի Ն Գ Ն Ա Գ Ի Ր Գ Ի Թ Գ Ո Ր Ա Ր Ծ Ր Ո Ւ Ն Ի

Սրանով յայտարարվում է, որ Նորին Կայսերական Մեծնութեան Քաղաքի Կայսրուհի Մարիա Ֆեոդորովնայի Օգոստոսիան հովանաւորութեան տակ գտնվող ուսանողան Կարմիր Նաչի ընկերութեան կողմանէն նախնական վարչութեան մէջ ընդունվում են նուիրատուութիւններ թէ ուսու-եապօնական պատերազմի ասպարէզում եղած հիւանդների ու վիրաւորների և թէ ընդհանրապէս պատերազմական կարիքների համար, մասնաւոր անձերից, նոյնպէս և զանազան անձերի, հիմնարկութիւնների և ընկերութիւնների ձեռքով հաւարված նր-ւէջները: Այդ զէպրում ցանկալի է ստանալ նուիրատուների մանրամասն ցուցակներն իրանց ստոյգ հասցէներով տեղական լրագրիներում յայտարարելու համար:

Գործունէութեան ամբողջութեան համար և կանոնադրութեան 129 յօդուածի հիման վրա Քաղաքի Կայսրուհի Մարիա Ֆեոդորովնայի հրամայել բարեհաճեց, որ թէ ընկերութեան հիմնարկութիւնների ծախքերը և թէ հիւանդների ու վիրաւորների օգնութեան համար ընդ որ կազմակերպական գործողութիւնները կատարվեն միմիայն զիւսուր վարչութեան գործադիր մասնաժողովի ցուցմունքներով ու թոյլտուութեամբ:

Նուիրատուութիւնների ընդունվում են ամեն օր, սովորական օրերը՝ ցերեկվայ ժամը 9—2-ը, տօն և կիրակի օրերը 10—12-ը: Կարմիր Նաչի կողմանէն նախնական վարչութեան գանձապահ իսկական պետական խորհրդակցական Կապալցիկովի մօտ:

Կարմիր Նաչի կողմանէն նախնական վարչութիւնը գտնվում է կողմանէն նախնական վարչութեան գեղարվեստական վարչութեան շէնքի մէջ, Սօլթալում, Լեւոնտուովեան և Գուրգու-վիչի փողոցների անկիւնում:

Այդտեղ ընդունվում են և փափուկ ու տաք պահող իրերի նուէրներ ուղարկելու կամ Հեռուոր Արեւելի հիւանդ և վիրաւոր զինուորականների համար Ձմեռային Պալատում՝ Նորին Կայսերական Մեծնութեան Քաղաքի Կայսրուհի Մարիա Ֆեոդորովնայի հրամայելով բացված պահեստատեղը կամ Կարմիր Նաչի ընկերութեան գլխաւոր վարչութեան ցոյց տուած վայրը:

Որովհետև այդ պահեստատեղը կը բերվեն Ռուսաստանի ներքին նախնական ցուցակների արդիւնազորութեան գործառնական գլխաւոր պահիչ Փուֆայկաներ և բաշլըրներ՝ կողմանէն տեղական մանուկից պատրաստած, և տաք պահող գլխարկներ: 1—3

ԲՈՎԱՆԻՎԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բանակները զեն հեռու են.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ականատի պատմածներէն. Օգոստոսի միջ տուած իրաւունքից. Մարտի հարսանիք. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր. ՀԵՆՐԻՔԻՆ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՎԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Եւրօպական գրականութիւնից:

ԲԱՆԱՎԱԿՆԵՐԸ ԳՆՈՒ ՀՆՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց և եսպոնական զօրքերի խոշոր բանակները մէջ ալժամ երկու հարիւր վերստ հեռաւորութիւն կայ: Ռուսաց զօրքերը մեծ թւով գետեկված են Եսպոնական ալ կամ մանջուրական ափի զանազան կէտերում, իսկ եսպոնական զօրքերն ալ ամբարտում է Կորէայի Պէն-նեան քաղաքում: Եսպոնական զօրքերը մէջ եղած 200 վերստ տարածութեան վրա երբեմնակի պատա-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԻՆԵՐԻ ՏԱՐԻ

Գրական մի նոր դպրոց (Le Naturisme)

«Մշակ» * զարգացման առաջ, մենք ձեռնարկել ենք ծանօթացնել մեր ընթերցողներին՝ գրական այն նոր դպրոցի հետ, որը խորհրդագրապաշտ և անկապաշտ (symboliste et décadent) ուղղութեան նախնական ցուցակներէն էր ուղղուածով Ֆրանսիայի գրական նոր երիտասարդութեան գործերում: Մեր նախորդ յօդուածով բացատրել ենք, թէ ինչպէս նախնական գրողները ջանացել էին ժողովրդի և կապիտալի մէջ վերահաստատել այն կապը, որ իրական էր իրանց անդրադարձների սիմբոլիստների և գեղարվեստների միջոցով: Ու այդ նպատակով էլ նրանք՝ Պարիզի ժողովրդական թաղի՝ Մօնմարտի՝ ստորոտում, La Rochefoucauld փողոցի մէջ հիմնել էին ժամանակակից գեղարվեստագիտական կոլեժ (Collège d'Esthétique contemporaine) անունով մի հաստատութիւն, որ շարքեր մի քանի անգամ դասախօսութիւններ էին լինում ժողովրդի գրական, գեղարվեստական զարգացումը փութացնելու համար: Ու այդ հաստատութեան բացումը կատարված էր Բիօրընների՝ նորվէ-

նում են ուսուցող կողմանէն կամ եսպոնական գործակալներ, բայց խոշոր զօրքերը չը կան:

Նախ քան որ մինչև այժմ ստուած լինելու պատճառով, յարմար էր անցուղաբժի համար, այսուհետև կը դառնայ զժողովրդականացնելի մի գիծ, որովհետև ունի խորածոր հովիտ և ամեն մի կէտում յարմարութիւններ չէ տալիս գետը անցնելու համար: Ռուսաց զօրքը այդտեղ խրամատներ և պատնէշներ է պատրաստում ամբողջ պաշտպանութեան համար և իր ձեռքն է գցում բոլոր այն կէտերը, որոնք կարող են ապագայում եսպոնական զօրքերի համար իբրև ճանապարհներ ծառայել:

Պէննեան քաղաքը, որտեղ ժողովում և ամբարտում են եսպոնական զօրքերը, ուղղմագիտական նշանաւոր մի կէտ է, որ անցելու միջ էլ ունեցել է կարևոր նշանակութիւն Կորէայի հին պատմութեան մէջ:

գիացի նշանաւոր գրողի նախագահութեան տակ, մի բան, որ ապացուցանում էր, թէ նատուրիստները ոչ միայն Ֆրանսիայում, այլ և օտար գրական շրջաններում շահել էին թանգազին համակրութիւններ:

Նատուրիզմի գլխաւոր ներկայացուցիչներն են երեք երիտասարդ գրողներ՝ Մէն-ժօրժ դը Բուէլիէ, Մօրիս Լըբլօն և Էօժէն Մօնֆօր: Նատուրիզմի մասին մեր անձնական ընտելութեան (acquète) արդիւնքը մէջ բերելուց առաջ, աւելորդ չէր լինի համառօտ կերպով խօսել նրա հիմնադիրների գրական գործունէութեան մասին:

Նատուրիզմի պետը՝ Մեն Ժօրժ դը Բուէլիէ, գեա և շատ երիտասարդ է, նա իր գրական կենսի սկիզբն է դրել 1893 թւին, հիմնելով մի հանդէս՝ L'Académie Française—Ֆրանսիական Ակադեմիան, որը՝ իբրև հակադրութիւն պաշտօնական համայնու հաստատութեան խմբագրում էր քառասուն առաջապահ, առաջադէմ գրողներ կողմից: Նրանց մէջ էին Պօլ-Վէլլէն՝ ժամանակակից Ֆրանսիայի ամենամեծ քառասունհինգերից մինը՝ գեղարվեստական գաղափարների հայրը, Հանրի դը Ռէնէսէ՝ սիմբոլիստ գրականութեան գլխաւոր ներկայացուցիչներից մինը, Ալբի Ռէյնոսէ՝ ժայռահեղ ազանական մի գրող, Պիէր Քիլիան՝ յայտնի հայտնէրն ու նուրբ բանաստեղծը, Լուան Տայեստ, Մօրիս Լը Բլօն և ուրիշներ: Այդ հանդէսի այլ և այլ ուղղութեան պատկանող աշխատակիցները ցոյց էին տալիս, որ Մէն-ժօրժ դը Բուէլիէն գեա և չէր գտած իր որոշ

Պէննեան իր մերձակայ բուրներով իշխում է ամբողջ շրջակայքի վրա: Քաղաքը շրջապատված է բարէ հաստորմեան երկար մի պարսպով, որ մօտ ինչ վերստ շրջագիծ ունի: Պարսպի պատերը ունեն հիմքի մօտեքրում 15 արշին հաստութիւն և բարձրանում են մինչև 24—25 արշին, աստիճանաբար ներդնալով մինչև 2 1/2 արշին պատերի գլխին: Պարսպի մի նշանաւոր մասը անցնում է գետի եզերքով, որ տեղ-տեղ շատ բարձր է՝ մինչև 40—80 արշին: Պարսպի շրտ կէտում գոյութիւն ունեն անմերձեանի բերդեր, որտեղ պաշարված զօրքը կարող է երկար ժամանակ դիմանալ արտաքին յարձակումներին:

Եսպոնական զօրքերը գնում են դէպի Պէննեան երկու կէտից, այն է հարաւային Մէն-ժօրժ քաղաքից, որտեղ գտնվում է եսպոնական գլխաւոր շտաբը և արևմուտքից Յիլնամայօ նաւահանգստից, որ գտնվում է այն գետի բերանում, որի վրա գետեկված է Պէննեան քաղաքը: Մեն-ժօրժի Մէն-ժօրժի գէպի Պէննեան տանող մեծ ճանապարհը, մօտ 240 վերստ, որքան էլ ամենի լինի սովորական կենցաղավարութեան ժամանակ, նա անյարմար է պատերազմի ժամանակ, երբ պահանջվում է արագ շարժում և զօրքերի ու մթերքների անյապաղ փոխադրութիւն: Այդ անյարմարութիւնը վերացնելու նպատակով եսպոնացիները այս օրերս, ինչպէս յայտնում են վերջին հեռագիրները, ձեռնարկեցին երկաթուղու շինութեան, որը պէտք է կապէ Մէն-ժօրժ Պէննեանի հետ: Այդ երկաթուղին վերջնականապէս պատրաստ կը լինի մինչև օգոստոսի վերջը, բայց իր գնապահան մասերով նա կապէ օգնել պատերազմական գործին հէնց առաջին ամիսներից:

Այդ երկաթուղին կը դառնայ շարունակութիւն մի ուրիշ երկաթուղու, որ շինված է եսպոնացիների ձեռքով և կապում է Մէն-ժօրժ ձուլան քաղաքի հետ: Այդպիսով եսպոնացիները իրանց ձեռքն են գցում երկաթուղիական մի մեծ գիծ, որ անցնում է Կորէայի երկարութեամբ հարաւային հիւսիս մինչև Պէննեան, իսկ ապագայում կարող է շարունակվել մինչև Եսպոնական գետը: Իսկ թէ ում ձեռքին է լինի այդ շարունակութիւնը, դա ցոյց կը տայ պատերազմի երբ:

ճանապարհը: Հանդէսը անհետացաւ, որովհետև Բուէլիէ Չուիցերիա գնաց: Բէննում, և այդ թուան լծի ափերում, Բուէլիէի մօտը մէջ ծնվեց գրական այն ուղղութիւնը, որ քիչ յետոյ պէտք է կոչվէր նատուրիզմ անունով:

Բուէլիէ Չուիցերիայից սկսեց հրատարակել գրքերի մի շարք, որոնք կրում էին մի և նոյն յատկանշական անունը՝ L'Annonciation—Աննուն: Այդ հրատարակութիւնների մէջ Բուէլիէ աւետում էր իր գրական նոր յղացումը, հրապարակ էր հանում նատուրիզմի գլխաւոր գաղափարներից մէկը՝ բանաստեղծի հերոսական, սօցիալ և բանաւայտական կոչումը: Այդ միջոցներում սիմբոլիստ գրականութիւնը իր յատարեալ ծագումով մէջ էր. Պարիզի գրիթէ ամբողջ երիտասարդութիւնը անձնատուր էր լինում տիրող գրական հաստեղծին: Նատուրիզմը, հետաւորաբար, կուի անաշխարհ շրջանի մէջ էր և Բուէլիէ շատ քիչ հետեւորներ ու համակրողներ ունէր:

Մի տարի Չուիցերիայում ապրելուց յետոյ Բուէլիէ վերադարձաւ Պարիզ և հրատարակեց La Résurrection des Dieux—Աննունների յարարիւն գործը: Այդ նոր երկասիրութեան մէջ հեղինակը այն միտքն էր պաշտպանում, թէ իւրաքանչիւր մարդ մի աստուած է, որ իր արժանաւորութեան մասին չէ գիտակցում. թէ ամեն անհատ մէջ կայ մի ներքին, անժողովրդական, որը հարկաւոր է կենդանացնել, սնուցանել, զօրացնել: Իւրաքանչիւր անձի սրբազան պարտականու-

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԿԱՆԱՏՍԻ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԻՑ

Վերջին օրերս Թիֆլիս եկաւ Պօրտ-Արտուրից մի հայուհի իր երեխաներով, որը շատապէս էր թողնել Պօրտ-Արտուրը նրա ունեւորման հէնց առաջին օրը: Հեռաքրքրի են տրվում պատմածները մինչև պատերազմը տիրած գրութեան մասին, որոնք ցոյց են տալիս, թէ նրա անպատկառի էին պատերազմական գործողութիւնները և մանաւաճ Պօրտ-Արտուրի պէս առաջնակարգ բերդի ունեւորումը:

Ինչ մի ամիս առաջ Պօրտ-Արտուրի կապոնացիները սկսել են էժան վաճառել իրանց ապրանքը և հետանալ քաղաքից: Իսկ յունկարի 20-ից, արդէն նրանց մեծ ֆիրմաները լուր են առել հայրենիքից, որ պատերազմն անխուսափելի է և վերահաս, ուստի շատապէս են ինչպէս էլ լինի ծախել ապրանքը (100 ռուբլով կարելի է եղել առնել 1000 ռուբլու ապրանք) և օր առաջ թողնել քաղաքը:

Յունկարի 26-ին, երբ առաջ և Տօկիօի կառավարութիւնները մէջ խզվում է դիպլոմատիկան յարաբերութիւնները, մի կապոնացի պաշտօնակար ամերիկական նաւով եկել է Պօրտ-Արտուր, կանչել է իր մօտ բոլոր կապոնացիներին և առաջարկել է նրանց իր հետ հեռանալ այդտեղից: Մի քանի կապոնացիներ առաջ չեն ցանկացել հեռանալ, բայց միւսները չար կարգով լուրջը միտաին նոյն ամերիկական նաւով ցերեկվայ ժամը 12-ին մեկնել են իրանց հայրենիքը: Ռուս ազգաբնակիցները և «Новый Край» թերթը, ըստ տրված պատմածների, զարմացած էին եղել կապոնացիների այդ շփոթութեան վրա, որովհետև չէին կարծում, որ մի կարծիքով կը կարգաւորուէին: Մի քանի կապոնացիներ առաջ չէին ցանկացել հեռանալ, բայց միւսները չար կարգով լուրջը միտաին նոյն ամերիկական նաւով ցերեկվայ ժամը 12-ին մեկնել են իրանց հայրենիքը: Ռուս ազգաբնակիցները և «Новый Край» թերթը, ըստ տրված պատմածների, զարմացած էին եղել կապոնացիների այդ շփոթութեան վրա, որովհետև չէին կարծում, որ մի կարծիքով կը կարգաւորուէին: Մի քանի կապոնացիներ առաջ չէին ցանկացել հեռանալ, բայց միւսները չար կարգով լուրջը միտաին նոյն ամերիկական նաւով ցերեկվայ ժամը 12-ին մեկնել են իրանց հայրենիքը: Ռուս ազգաբնակիցները և «Новый Край» թերթը, ըստ տրված պատմածների, զարմացած էին եղել կապոնացիների այդ շփոթութեան վրա, որովհետև չէին կարծում, որ մի կարծիքով կը կարգաւորուէին:

Գիշերվայ ժամը 2-ին լավի է թնդանօթի առաջին որոտը և վերստին ընտանիքների խաղաղ բուռը, իսկոյն լավի է և երկրորդը ու «այդ ժամանակ, առում է տրվելը, ընած տեղիցս բացականչեցի՝ երևի պատերազմը սկսեց»: Ամուսինս և եղբայրներս ուղեցին միտաին թաղի ինձ, թէ գիշերային մանուկը են առում, բայց զժողովրդ էր փաստի դէմ խօսել: Սխուհեմու թնդանօթի թնդանօթի ընդհանուր շարունակվում է մէկ ժամ և ապա գա-

թիւն է, գիտակցելով իր արժանաւորութիւնը, յարութիւն առնել տալ, յարուցանել ներքին մեծութիւնը: Հետեալ տարին, Բուէլիէ հրապարակ հանեց la Vie héroïque—Հերոսական կենսի՝ ուր Աննունների յարարիւն գործի մէջ յայտնված գաղափարները աւելի ընդլայնված էին, աւելի լուսաբանված: Բուէլիէ պնդում էր առաջին գործի մէջ, թէ ամեն մարդ թագնում է իր մէջ մի մեծութիւն, երկրորդ գործի մէջ նա ցոյց էր տալիս թէ, արդարև, իւրաքանչիւր անհատ իր գործ գրած պաշտօնով, հասարակութեան մասուցած օգտակարութեամբ մի հերոս է, այսինքն՝ նոյնքան մեծ է ձկնորսը՝ ձուկ որսալիս, ատաղձագործը այլ և այլ կանկարապիսներ պատրաստելիս, հացագործը հաց թխելիս, բանաստեղծը կամ գրողը մի գեղեցիկ բերթուած կամ վէպ արտադրելիս, որքան թագաւորը մի օրէնք հաստատելիս: Կամ ուրիշ խօսքով, ամեն աշխատող ձեռք, հասարակական կենսի արտադրանքութեան մաս կազմող իւրաքանչիւր օղակ նոյնքան մեծ է, նոյնքան արժանի հիացման: Այդ միտքը պաշտպանում էր Բուէլիէ երկու հատորի մէջ և եզրակացնում էր, թէ ամեն այդ կոչումն ունէր գեղարվեստը—յայտնի մարդկանց՝ ինչ գործի, պաշտօնի, պարագայի տէր որ էլ լինէր նրանք՝ իրանց անպիտակից հերոսութիւնը և երգի նրանց:

Մխուհեմու Բուէլիէ լոյս ընծայեց այլ և այլ գործեր. le discours sur la mort de Narsisse—Խօսք կամ բան Նարսիսի մահու մասին: Սա սիրող վրա գրված մի փոքրիկ հատոր էր,

դարում: Բայց ամբողջ քաղաքը արդէն ոտի վրա էր, ընած էին միայն երեխաներից ընկերը: 27-ի առաւօտեան ոչ մի խանութ չէր բացվել, բոլորն էլ շտապում էին դուրս գալ քաղաքից: Սուտ լուր տարածվեց, որ իբր թէ Դաւիթն արդէն վերցված է և բոլոր ընտելիները կոտորված են: Այդ լուրը ինձ սարսափեցրեց, որովհետև Դաւիթն երկու եղբայր ունէի: Եղբայրս իսկույն վազեց՝ ուզեց նրանցից տէլէֆօնով լուր իմանալ, բայց տէլէֆօնը չէր բանում: Այդ ժամանակ նա շտապեց պատ հեռագիր ուղարկելու, բայց հեռագիր ևս չէին ընդունում: Այդ կողմնակի հանգամանքները նպաստեցին Դաւիթի աւելու սուտ լուրը ճշմարտանամ ընդունելուն: Այլ ևս ոչինչ չէր կարողացայ իմանալ այդ օրը: Ամուսինս և եղբայրներս ստիպեցին ինձ հեռանալ Պօրտ-Արտուրից և վերադառնալ հայրենիքս—Կովկաս: Կայսրանում խնայած էր ահագին քաղաքներ, կանաչքն ու երկաններ յուզումներ մէջ էին,—տիրում էր ընդհանուր երկիւղ: Ժամը 10-ին ահագին ժողովուրդ դուրս եկա քաղաքից, մնացածներն էլ պէտք է երեկոյան դուրս գային, որովհետև փոխարքան հրամայել էր բոլորին դուրս գալ: Երբ Պօրտ-Արտուրից հասարակ երկրորդ կայսրանը, լսեցինք թնդանթանգութեան նոր օրոտը: Պօրտ-Արտուրը ամբողջում էին: Այդ կայսրանում սեռայ Դաւիթից եկած եղբորս և այդտեղ միայն իմացայ, որ Դաւիթի աւելու լուրը բոլորովին սուտ է եղել:

Դաւիթն ուր էր իմացել էին Պօրտ-Արտուրի վրա յարձակումը խանութները չէին բացել և շտապել էին այդտեղից ևս հեռանալ: Դի քանիսը դիմել էին դէպի ուղիղ քաղաքը, ուր կարող էին ամբողջիւններ մէջ պաշտպանութիւն գտնել, իսկ միւսները դէպի Մանուկայի հիւսիսային քաղաքները: Դաւիթն աւելի շուտ էր դատարկվել, որովհետև, նա ունենալով միայն վաճառականական նաւահանգիստ՝ մի անպաշտպան տեղ է:

Յունվարի 27-ի, առաւօտեան գնացրով Պօրտ-Արտուրից դուրս եկածները մնացել էին Մուկղէնում, սպասելու երեկոյան գնացրով դուրս եկածներին: Վերջինները ակնատես լինելով ցերեկվայ ամբողջութեան պատմել են, որ քաղաքում ուռեւերը մեծ քանակով չեն պատճառել, քանզի կն միայն չուր տուն, իսկ մէկը «Չուրին և ընկ» ֆիրմայի հարուստ խանութը՝ ամբողջովին, իսկ երեքը միայն կիսով չափ:

Յունվարի 28

Թիֆլիս

ՕԳՏՎԵՆՔ ՄԵՃ ՏՈՒՄՍ ԻՐԱՆՈՒՆՔԻՅ

Վերջերս «Кавказ»-ում մի հարորդագրութիւն կար, որով Կովկասի պ. Կառավարչապետը առաջարկել է Երևանի քաղաքային ինքնավարութեանը իր վրա վերցնել, եթէ կամենայ, տեղեֆօնի շահագործութիւնը:

Այդ խնդիրը ուղարկութեան և հետաքրքրութեան արժանի է. Երևանն էլ քաղաքակրթվող քաղաքների շարքն է անցնում, շոգին ուր հեղինակը ցոյց էր տալիս, թէ ճշմարիտ սիրող երեք շրջան կայ. 1) իր անձի սէրը, 2) սէր դէպի ուրիշը, 3) սէր դէպ տեղեկերական գեղեցիկութիւնը:

1896 թ. Երևանին Բուէլիէ հրատարակեց մի շարք խորհրդածութիւններ այլ և այլ հարցերի, սիրոյ, մանկան, ճակատագրի, մարդկանց և իրերի մասին, որոնք ամփոփված էին «Hiver en méditation»-նախադասութեան մէջ անցած ձմեռ տիրոջով մի գրքի մէջ: Նշանակելի է այն պարագան, որ հաստը նուիրված էր Ջօրային, որը, գահադուրի մի արքայ էր այդ միջոցներում, որովհետև սիրելիքը յաղթանակում էր տիրապէս: Այդ ձօնի մէջ Բուէլիէ աստուածացնում էր Ջօրային, նրա «ներդաշնակ հանձարի» առաջ յայնում իր անպայման հիացումը:

Փոքր առ փոքր Բուէլիէ շնորհիւ իր գրական գործի պրոպագանդային, իր ոտքի տակ աւելի լայն հող էր նուաճում և գրուում էր նորագոյն երիտասարդութեան համակրութիւնը: Ու որպէս զի իր նոր դպրոցի գոյութեան իրաւունքը հաստատէ, «Փիլիսոփայ» յայտնի լրագրի մէջ—որը թէպէտև յետադիմական, միշտ գրական նորութիւնների արդեան է հանդիսացել—մի գրական յայտարարութիւն (manifeste) հրատարակեց՝ պաշտպանելու համար իր հեղինակութիւնների մէջ արտայայտված բոլոր մտքերը: Այդ յայտարարութիւնը մեծ ազդեկ հանեց գրական շրջաններում և նատիւրիզմի համար ստեղծեց նոր համակրութիւններ:

Բուէլիէ ունի նոյնպէս Les éléments d'une

առաջի գործի գործունէ է, որ ճիշդ Երևանի կուսակազմ կուրծքը և ճանապարհ բացեց՝ կուսակազմի պտուղների համար, դրան կը յաջորդեն ձիաբարը, տեղեֆօնը, էլեքտրականութիւնը և այլն:

Ինչպէս ասացի, Երևանը նոր քաղաքակրթութիւնը քաղաքներիցն է, նրա դուրս նոր է միացել Եւրոպայի ճանապարհի հետ. այսօր կամ վաղը այդ Եւրոպայիներից շտապը կը շտապեն այդ «վայրենիների» քաղաքը՝ նրանց մարգարիտաքար քաղաքակրթութիւնը: Այսօր կամ վաղը հրապարակ կը գան գանազան կոնցեսիոններն և իրանց ծառայութիւնը կառուարկեն՝ շահագործելու այս կամ այն իրաւունքները՝ տեղեֆօնը, էլեքտրականութիւնը, տրամվայ և այլն: Օրէնքը այդ բաների իրաւունքը վերապահում է քաղաքային ինքնավարութիւններին, եթէ կամենան, կարող են իրանք շահագործել: Այդպիսի մի դէպք այժմ կայ և Երևանին առաջարկվում է օգտվել օրէնքով իրան տուած իրաւունքից: Բացի այդ, իմ կարծիքով, դրանով կը որոշվի և միւս նոյնանման խնդիրների վիճակը. շահագործել անստեղծական միջոցով թէ կոնցեսիոններին տալ: Երևանը մտածելու և զգոյշ վճիռ կայացնելու լուրջ պարտաւարութիւնն ունի:

Եթէ քաղաքը ինքը սկսէ շահագործել, ինքը կը լինի այդ գործում անկաս և ազատ տեր իր գործի, իսկ եթէ նա այդ իրաւունքը դիշանէ ուրիշին—նա կը լինի այդ ուրիշի՝ օտարի ստրուկը, միշտ նրա շահագործութեան համար անպաշտ աղբիւր պիտի ծառայէ:

Լաւ ըմբռնելու համար, թէ ինչ տակ է կոնցեսիոններ իր ոչ բառացի, այլ գործնական մտքով,—վատ չէր լինի ծանօթանալ Անպլիայի քաղաքային ինքնավարութիւնների պատմութեան հետ: Անպլիան այն երկիրներից մէկն էր, որի քաղաքները մի ժամանակ իրիստ սիրահարված էին կոնցեսիոններին իր և իրանց անտեսական գոնազան ճիւղերի շահագործելու տալիս էին սրան-սրան. տեղեֆօն, լուսատուութիւն, տրամվայ, կանաչիզացիա, ջուր, բաղանիսներ, ուղղումներ և այլն. բայց և առաջինն էր Անպլիան, որի քաղաքները կատարել կուէ սկսեցին իրանց տեղաբուկի նման ծծող կոնցեսիոններին հետ: Պլիմուտ, Մանչեստեր, Լոնդոն և այլ քաղաքները մէկ-մէկու յետեկից դուրս բռնեցին, դեռ այժմ էլ շարունակում են դուրս բռնել, իրանց բաւերաբ կոնցեսիոններին և իրանք սկսեցին շահագործել իրանց անտեսութիւնը: Դրանից թէ հարստացաւ քաղաքների բիւջէն, որովհետև կոնցեսիոնների վատակը մնաց քաղաքի սնուցիչում, թէ ազգաբնակչութիւնը աւելի դիւրութիւններ ստացաւ և որ, ամենագլխաւոր է, այդ բոլոր բարիքները անհամեմատ ավանդան:

Հետո չը գնանք, վերցրէք, օրինակ, Բագուն: Այդ իսկապէս ողորմելի քաղաքը (կենսական բարօրութեան կողմից) նոյնպէս կոնցեսիոնների ճանկերումն է խեղդվում. տէլէֆօնը, Աստուած տէլէֆօն համարի, մի կատարելով պատիժ է ազգաբնակչութեան համար. նախ գինը սարսափելի թանգ է. քաղաքի հարստացումը:

Renaissance Française—Ֆրանսիական մի վերածնունդի Տարեր ստիպողով մի գործ, ուր ամփոփված են մի շարք ըննադատական ուսումնասիրութիւններ գեղարուեստի, հասարակական կազմակերպութեան, օրվայ դէպքերի, քաղաքական և գրական գործիչների մասին: Ունի նաև բանաստեղծութիւնների մի հատոր:

Բայց նրա գլխաւոր աշխատութիւնները կազմում են La Route Noire-ը—Սև նախապարիս, և La Tragédie du Nouveau Christ—Նոր Էրիստի ուղեբաղաւթը: Առաջինը մի գեղեցիկ վեպ է, որի առաջաբանը քաղված հետեւալ տողերը բաւական են որոշ գաղափար տալու համար վեպի բովանդակութեան մասին:

«Ես գրեցի այս եղբրական վեպը, խորհելով այն դժբաղդ կանանց մասին, որ շարունակ ու անդադար սպասում են գիշերվայ մէջ, որոնք իր կանանց մի այնպիսի իրագ, որի իրագործումը երբեք չեն տեսնում... Իմ գիրքը լի է այն գեղեցիկութեամբ» որ նրանք ինձ միշտ ներշնչել են և փողփողում է այն արցունքներով, որ նրանք խաւարում, իրանց գէմքը դարձրած դէպի մի ինչ որ անձանթ է խոր երկինքը, չեն գաղափարում երբեք թափուրեցը»:

Իսկ Նոր Քրիստոսի ուղեբաղաւթը՝ մի տարբերակ գեղեցիկութեամբ պիտի է, ուր հեղինակը հրապարակ է հանում ներկայ ժամանակների մի Քրիստոս, որ իր առաքելներին, իր հետևորդներին ուրանում է, որովհետև նրանք չեն հասկանում իրանց վարդապետի փրկիչօփայութիւնը, պատուները:

Անս Սէն-Ժորժ դը Բուէլիէի գրական գոր-

մար՝ 150 ր., Սև քաղաքի համար՝ 200 ր. և նախաձեռնների համար՝ 250 ր.: Այդ դեռ մի կողմը. տէլէֆօնների կոնտրապոզիտը երբեք չէ մտածում արժենաների մասին. գիծը փչանում է,—ծամանակին չէ ուղղվում, ծառայողները անբարեխղճութեամբ են վերաբերվում իրանց գործին՝ տէլէֆօնը կորցնում է իր նշանակութիւնը և այլն:

Այդ ձիաբարը. դա հօ մի կատարելով պատիժ է: Արդէն ազգացուցված բան է, որ ոչ թէ Բագունի ձիաբարն է հասարակութեան համար, այլ Բագունի հասարակութիւնը՝ ձիաբարի համար: Ձիաբարի տէրակցութեան կանգնեցրութիւնը երբեք չէ մտածում ազգաբնակչութեանը դիւրութիւններ տալու. մէկ էլ տեսար ձիաբարը բոլոր ու բորանին բաց թողեց բաց վազօններ, կամ ամառվայ շոգ-կրակին՝ փակ վազօններ: Վազօններին միշտ լծում է սասկած ձիաներ, որի պատճառով հարորդակցութիւնը կրկայից քայքայում է առաջ գնում: Այս բոլորը բառ երկուքին մանրակրկիտ բաներ են, բայց իսկապէս շատ կարևոր և ուշադրութեան արժանի:

Ես կարող էի խօսել և Բագունի շրի մասին, որը նոյնպէս կոնցեսիոնների ձեռքին է, բայց չեմ կարծում, որ նոյն իսկ հետաւոր ընթացողը գէթ մի անգամ լսած չը լինի Բագունի հոչակաւոր ջուր կոչված հեղինակի մասին: Թոքախտ ստանալու համար Բագունը շատ բան հարկաւոր չէ. խմել մի բաժակ ջուր, ձիաբարով մի պտոյտ անել, դիցուք, գնալ կրկնվում է կայսրանը, այնտեղի պահեստից մի որ և է ապրանք ստանալ—արդէն թոքախտը պատրաստ կը լինի... Մահացնող մի բեռնակց, որը պատրաստել են մեզ համար Բագունի կոնցեսիոնները:

Այստեղ ուրեմն Երևանը հնարաւորութիւն ունի աւելի մոտիկից ծանօթանալու իր հարաւոր քրքրվ դժբախտութեան հետ և օգտվել ի նրա դուրս և խիստ թանգ արժեքող փորձերից: Իսկ այդ անելու նա պարտաւոր է, որովհետև նրա վրա բարձր բարոյական իրաւունք կայ՝ հակելու և պաշտպանելու իր բնակիչների կենսական շահերը:

Ռ. Յովհաննանյան
Բ ա գ ու

Մ Ա Ղ Ո Վ Հ Ա Ր Մ Ա Ն Ի Ք
(Նամակ գաւառից)

Դաւալու գիւղում դեռ շարունակվում է ծաղով (կանչով) հարսանիքը, մինչդեռ այդ սովորութիւնը շատ տեղ վերջացել է: Դաւալու գիւղը, ինչպէս երևում է, դեռ երկար պէտք է պահէ այդ ամօթալի սովորութիւնը: Ի՞նչ անէ խեղճ գիւղացին, որ բոլորովին տարին չարվում է և չի կարողանում հինգ բուրլի մէկ տեղ հաւաքել, սակայն այդ մի և նոյն գիւղացին մէկ տարվայ ընթացքում հարսանիքներում գտնում է մի քանի հինգական բուրլիներ: Դաւալու գիւղը տալիս է տարեկան 20—30 հարսանիքներ, ուրեմն մեր խեղճ գիւղացին ստիպված է ամենաբարձր տարեկան 30 բուրլի ծաղ տալ, որովհետև իւրաքանչիւր հարսանիծունէութիւնը իր խոշոր գծերի մէջ:

Աշնան մի ցուրտ առաւօտ էր, երբ նախապէս մեր կայացրած ժամադրութեան համեմատ, գնացի բաղնիկ նստաբեթով հիմնադրի Մօնաւարտ թաղի մի փողոցում դանդաղ բաւական գեղեցիկ տան գուռը: Աշխատասեռակի մէջ զբերելով, հանդէսներով և լրագրիներով ծածկված գրասեղանի առաջ նստել էր ինքը՝ Բուէլիէն յունական, կանոնաւոր, համակրելի գիմազիներով և խօսուն, խելօք ու խորունկ աչքերով մի խարտեակ երիտասարդ: Այցելութեան նպատակը գիտեմ—բացատրել նայ ընթացողների համար իր գրական դպրոցը, նրա գլխաւոր գաղափարներն ու ձգտումները: Ու գրասեղանի առաջ իր տեղը ինձ տալով՝ նա սկսեց թխաբերել հետեւեալը:

«Իմ կարծիքով, ըստնորոգ դարի գրականութիւնը՝ նատիւրիզմը պէտք է լինի: Ես չեմ ուզում ասել սակայն, որ գեղեցիկագիտութիւնը, պեղարուեստը պիտի քարանայ այդ բանաձևի (formule) մէջ յիստեն կամ հարիւր տարի ամբողջացէ: Ոչ մի սխտեմ—որքան լաւ ու կատարելով որ էլ լինի—ընդմիշտ չէ կարող սիրապետող հանդիսանալ: Անտարակոյս. նա լաւ է մի որոշ ժամանակի, մօմէնտի համար: Նատիւրիզմը, ուրեմն, ապագայ, կամ աւելի շուտ մտաւոր գրականութիւնը պիտի լինի: Ինչպէս կարող եմ պատկերացնել, որ նրանցից իւրաքանչիւրը պարտաւոր է իր մէջ: Դուք տեսնում էք ուրեմն՝ թէ ինչի՞մ է գանազանվում նատիւրիզմը, նատիւրալիզմից, բէալիստ դեպրոցից»:

(Կը շարունակվի)

բին ծաղ կարելի է տալ մէկ բուրլուց ոչ պակաս, իսկ եթէ հարսանիքները բարեկամ է, երկու բուրլուց ոչ պակաս: Եղել են դէպքեր, որ խեղճ գիւղացին ոչ մի տեղից չը կարողանալով մէկ բուրլի գտնել ծաղ տալու համար, ստիպված է եղել տան պիտոյքներից ծախել և այդ պահասութիւնը լրացնել:

Սակայն ծաղի մէկ ամօթալի հետեւանքն էլ այն է, որ եթէ գիւղացուն հարկաւոր է լինում մէկ 100—200 բուրլի փող գտնել և այդ չէ կարողանում նա արդար վատակով ձեռք բերել, գիտնում է մի այլ աւելի հեշտ միջոցի, այն է պատկում է իր որդուն և ծաղ հաւաքում, թէկուզ վերջինս լինի հիւանդատ, անչափահաս կամ որ և է մէկ ուրիշ պատճառով անընդունակ ամուսնութեան համար: Բայց միթէ գիւղացին մտածում է դրա համար, նրան միայն հարկաւոր էր փող գտնել և անա պատա:

Ծաղի հետեւանքն է և մեր գիւղում պատահած վերջին ժամանակվայ երկու դէպքերը: Գիւղացիներից մէկը որը գիւղաբնական ծառայութեան մէջ է և դեռ երեք տարի պէտք է ծառայէ, այս տօներին մի քանի օրով իշխանութեան թոյլաւութեամբ եկել էր գիւղը. սրա մեծ եղբայրը փող ունենալու համար պատկում է սրան և ծաղ հաւաքում: Հարսանիքից անմիջապէս երեք օր յետոյ նրա փեսայ գիւղաբն հեռանում է իր ծառայատեղի քաղաք (որտեղ նա դեռ պէտք է ծառայէ երեք տարի), թողնելով նոյնպէս նորահարսին իր եղբոր մօտ, որպէս զի նա էլ վերջինս ծառայէ իրբն աղախին:

Երկրորդ դէպքը աւելի զոռելի է. գիւղացիներից մէկը նշանում է իր որդուն և պատրաստվում է հարսանիք անելու և ծաղ հաւաքելու, բայց անա նրա չար բախտից հարսանացուն հիւանդանում է և հարսանիքը յետաձգվում: Բարեկենդանի վերջին շաբաթներն են, միայն մի քանի օր է մնացել պատկի համար, որից յետոյ գիւղական հարսանիքները ընդհատվում են մինչև մի քանի տարվայ ձմեռը, այն ինչ հարսանացուն օր օրի վրա դէպի վատ է գնում և մինչև անգամ Սարկաւոր է լինում բանասային կանչով սրբութիւն տալու համար: Գիւղացու գրութիւնը անտանելի է, բայց անա նա մտածում է և դրա ճարն էլ է գտնուած Վաղ առաւօտ կը մորթել է տալիս, հարսանիքը սկսում և ծաղը հաւաքում, իսկ պսակը թողնում է ամբարձումից յետոյ, եթէ, ի հարկէ, հարսանացուն առողջանալու լինի, իսկ եթէ ոչ, ի՞նչ անենք աղջիկ հօ շատ կայ, թող մէկ ուրիշը լինի:

Վերջապէս ժամանակ է մտածելու և ծաղին ու նմանօրինակ գաղբերի դէպքերին վերջ տալու:

Թէլիմանց
ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Ներկայ համարում ամբողջ յօդուածը «Ակադեմիկական պատմաճանրից» Հեռաւոր-Արեւելքի մասին, բոլորովին համապատասխան է այն պաշտօնական հարցազգարութիւններին և հետա-

թեամբ, որը նատիւրիզմից առաջացած լինելով հանդերձ, նրանից պիտի զանազանվի խոշոր գծերով: Եւ արդէն, էվոլյուցիայի առաջ այս հպատակումը, փաստերի տրամաբանութեան առաջ խոնարհումը, յարափոխ ու յարաշարժ կեանքի պահանջներին այդ պաշտօնական մէկն է այն գաղափարներից, որի վրա հիմնված է նատիւրիզմը: Ինձ թըւում է, որ գեղարուեստագէտը պէտք է աշխատէ ուսումնասիրել տեղեկրքը՝ իր ամբողջ ձեւերի, իր անսպառ շարժումի և իր անթիւ կերպարանափոխութիւնների (metamorphose) մէջ: Այս կամ այն բանը աւելի գեղեցիկ չէ. ամեն ինչ իրաւունք ունի երգվելու. ամեն ինչ, որ մեզ երևում է ստոր, պարունակում է իր մէջ վսեմի մի կտոր: Ռամբլիլի աչքին աշխարհը անօրէի մի կոյտ է, բայց բանաստեղծի աչքը նրա խաւար գանգուածի տակ գտնում է մեծ քանակութեամբ աղամանդ: Բանաստեղծը *) պէտք է իրերից դուրս քաշէ, հանէ լըբզութեան այն պատասխար, որ նրանցից իւրաքանչիւրը պարտաւոր է իր մէջ: Դուք տեսնում էք ուրեմն՝ թէ ինչի՞մ է գանազանվում նատիւրիզմը, նատիւրալիզմից, բէալիստ դեպրոցից»:

(Կը շարունակվի)

*) Չէտք է նկատել, որ բանաստեղծ բաւը՝ կերպարական գրականութեան մէջ քննարկակ իմաստ ունի. նա չէ նշանակում միայն օտոնօրինակ գրող, այլ առհասարակ գեղարուեստորէն ստեղծագործող. օրինակ բանաստեղծ է Գեօթէ, ձէկպիլի, Իրէն և այլն:

գրական աղբյուրներն, որոնք տպագրված են լրագրական շաբաթաթերթերում: Օրինակ Պորտ-Արտուրում չը գիտեն պատերազմի յայտարարութեան և հաստատութեան մասերը, յայտարարութեան մասին, զանազան սուտ լուր էին տարածել և հաստատագրել են իրանց: Այսինքն հրատարակուած մասին և այլն: Անհատական և այլ տպագրութեան շաբաթաթերթերը, որոնք բերանից բերան անցնում են, իրեն ստոյգ և գաղտնի աղբյուրներն պատերազմական բնույթը:

Մտ ժամանակներս կը սկսվի հեռագրական հաղորդակցութիւն Անդրկասպեան երկրի և մեր գրացի Պարսկաստանի միջև: Պարսիկ կասպարութիւնը ուղարկել է պատահական կան մի աստիճանաւոր, որը պէտք է որոշէ Մասնագործութիւն հեռագրաւորութիւնը:

Գործոր Բիւրոն իր հակաթուրքային ցուցանանքները յետաձգելով է գանազան պատճառներով Մեծ պատի հիմնարկը շարաթիւ: Պ. Բիւրոն իր միջնակ լինելով, առայժմ չէ կարող թիֆլիս գալ ցուցանանքներ ընթացքում դասախօսութիւն կարգաւ համար:

«Тражд.» լրագիրը հաղորդում է, որ այս տարի պետական ծախքերի կրճատումից պէտք է առաջանայ մինչև 80 միլիոն ռուբլի խնայողութիւն: Ոմանք ենթադրում են, որ այդ թիւը քիչ է. խնայողութիւնը կը հասնի կամ 100 կամ 140 միլիոնի:

Անդրկովկասի շէյն-իւ-իսլամ Արսենը-Չաղէն Մուլախովի գաւառապետից հեռագիր է ստացել: Գաւառապետը խնդրում է նրանից ուղարկել «Кавказъ» լրագրում թարգմանված իր շրջաբերականի և կոչի տպագրութիւններին: Բաւական քանակութեամբ, որպէս զի տարածէ իր գաւառի թուրք ազգաբնակչութեան մէջ:

Կովկաս եկող ռուս գաղթականութեան գործերը վարելու համար ներքին գործերի մինիստրութիւնը 40,000 ռուբլի է յատկացրել Կովկասեան գլխաւոր վարչութեանը:

Ջրանայի գաւառի հաշտարար միջնորդը, գիտելով թիֆլիսի Գիւղատնտեսական ընկերութեան, խնդրում է ուղարկել իրեն եթէ ընկերութիւնը ունի կամ, հակառակ դեպքում, մասնացոյց անել, թէ որտեղից կարելի է ձեռք բերել մի օրինակ պ. կարեսի նարած այն գործիքից, որով ոչնչացնում են մորեխը: Յիշեալ գաւառում մեծ քանակութեամբ մորեխի ձու է երևացել:

Պետական թղթեր պատրաստող հիմնարկութեան կառավարիչ իշխ. Բ. Բ. Գոլցինը հաղորդեց Պետերբուրգի համալսարանի թեկտորին որ իր կառավարութեան տակ եղած հիմնարկութեան մէջ կազմվել է մի բաժանմունք ժողովրդի համար գրողներ հրատարակելու: Իրա հետ միասին իշխանը խնդրում է թեկտորին հրատարակ պրոֆեսորներին այդպիսի գրողներ կազմելու. ամեն մի տպագրական թերթի համար կը վճարի 100—200 ռ.:

Գոլցինի ազնուականների բանկի վարչութեան նախագահ պ. Մենիկովին ամսի 24-ին թիֆլիսի երրորդ քաղաքամասի հաշտարար գաւառը ենթարկել է 7 օրվայ բանտարկութեան, նրա թէ գործով և թէ խօսքով հասցրած վերաբերման համար թիֆլիսի կայսրանի բուֆետիէի կնոջը:

Ներկայ փետրվարի 19-ին լրացաւ «Տնտեսագիտական ժողովրդ» 13-ր տարեգրքը: Այդ առիթով Պետերբուրգում ընկերութեան անդամներն ունեցան ընդհանուր ժողով, որ վերջացաւ փառաւոր ճաշկերպով և կենսակերպով: «Новості»-ն ասում է, որ այդ տարեգրքի պատահական զուգահեռութիւնը ճորտերի ազատման երջանիկ օրվայ և Հեռաւոր Արևելքի ներկայ պատերազմի հետ՝ առիթ տուեց տնտեսագիտական շաբաթաթերթի խորհրդածութիւններ և համամատութիւններ անելու:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԱՐԱԶՄԻ ԾՈՒԲԸԸ

Հանգրստ կը մնայ Չինաստանը: Հեռաւոր Արևելքում բռնկված միջապատական պայքարը երկու հզոր պետութիւնների մէջ կարող է բարձրել և բոլորովին նոր ուղղութիւն ստա-

նալ, եթէ չհզոր պետութիւններից մինը վճռէ ներգործական դեր խաղալ և եղծէ իր յայտարարութիւնը չէզոքութեան մասին: Այդ հարցն է անա, որ գլխաւորապէս զբաղեցնում է ամբողջ եւրոպական մամուլը և հասարակական կարծիքը, որովհետեւ ներկայ ճգնաժամի մէջ այդ հարցից է կախված ոչ միայն ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի, այլ և ամբողջ Ասիայի ապագան:

Պատերազմը ամենամեծ աղէտն է, որին ենթարկվում է մարդկութիւնը. նա խափանում է ամբողջ դարերով նրա ընթացքը դէպի պրոգրէս, դէպի կատարելագործութիւն. նա փոխում է պատմութեան սովորական ընթացքը. նա յետ է տանում մարդկութիւնը դէպի բարբարոսական վիճակը: Եւ այդ է պատճառ, որ քաղաքակիրթ մարդկութեան ամենաառաջնորդ և իմացական մասը լարում է իր բոլոր ոյժերը, հակադրական ջանքեր է գործ դնում որ պատերազմը կարճատև լինի, որ նա սահմանափակվի միայն երկու պետութիւնների մէջ և հրեղէն աւելի հեռուն չը տարածվի: Բայց հրեղէն համար կեղծի նիւթ շատ կայ, և այդ է պատճառում այնքան երկիւղ:

Այդ կեղծի նիւթերից մինը հանդիսանում է Չինաստանը. այսօր նա է անմիջական վտանգ ներկայացնողը, որովհետեւ, թէն նա պաշտօնապէս չէզոքութիւն է յայտարարել, բայց շնորհիւ այն դրքի, որ նա գրաւում է երկու կողմը պետութիւնների մէջ, շնորհիւ իր ժողովրդի տածած տրամադրութեան դէպի եւրոպացիները, նա ամեն րոպէ կարող է եղծել իր խոստովը:

Ոչ որք համար գաղտնիք չէ, որ չինացիները, առհասարակ, վաղուց թշնամական զգացմունք են տածում դէպի եւրոպացիները. այդ զգացմունքը աւելի սաստկացաւ Պէկինի առնուից և աւերումից և Չինաստանի կրած նուաստացումներից յետոյ: Ռուսաստանի վերաբերմամբ Չինաստանի տրամադրութիւնը նոյնպէս չէ կարող բարեկամական լինել: Ամուր գետի ափերին հաստատված չինական գաղթականութիւնների աւերումը, Պորտ-Արտուրի, Մանչուրիայի գրաւումը, թէկուզ իրան Չինաստանի համաձայնութեամբ, ռուսաց զորքերի մասնակցութիւնը եւրոպական գաղտնիցիների ձեռնարկած արշաւանքին Չինաստանի դեմ—այդ ամենը, ի հարկէ, չէր կարող թշնամական զգացմունքը չարձարծել չինացիների սրտի մէջ Ռուսաստանի դեմ: Ի հարկէ, չինացիների մասնակցութիւնը պատերազմին շատ աղետաբեր կարող է լինել Չինաստանի համար և այդ է պատճառ, որ չինական կառավարութիւնը այնպէս է չէզոք պահել իրան. բայց նա, իբրև թող կառավարութիւն, անկարող կը լինի զայն ժողովրդի զգացումները, պատերազմաւէ կուսակցութեան ձգտումները և, մանաւանդ խոնարհների սաստկացումները: Միև կողմից Եսպանիան սաստիկ պրոպագանդա է սկսել Չինաստանում, որի նպատակն է համոզել չինական ազգը և կառավարութիւնը, թէ Չինաստանի միակ փրկութիւնը, Մանչուրիան վերադարձնելու միակ հնարաւորութիւնը—Եսպանիայի հետ դաշնագիր կնքելն է նրան օգնելն է:

Այդ բոլոր հանգամանքները մեծ երկիւղ են ազգում, որ Չինաստանը կարող է աւելի մեծ և աղետալի պատերազմների գունդ բանալ:

Ռոսիոյ և Վալաիսոլսիի եսկալաւան: Այս գաղտնիքը մինչև այսօր չը պարզվեց: Եւրոպական լրագրիչները բազմաթիւ հակասական լուրեր են հաղորդում: Լաֆֆանի գործակալութիւնը այսպիսի լուր հրատարակեց. «Բրիտանական մի շոքնաւ, որ հիւսիսից եկել է Մասկո, հաղորդում է, թէ փետրվարի 10-ին (23)-ին, նա տեսել է Վալաիսոլսիում չորս ռուսական պատերազմական և երկու իրաւորը ղուր նաւ. այդ նաւերը պատրաստ չէին ծով դուրս գալու»: Սակայն «Berl. Tageblatt» լրագիրը չէ կամենում հաւատալ այդ լուրին. նրա կարծիքով, բրիտանական նաւը չէր կարող ունենալ այդպիսի տեղեկութիւն, որովհետեւ նա չէր կարող մտնել և նրան թող չէին տայ մտնել Վալաիսոլսիի ներքին նաւահանգիստը: Միև կողմից փետրվարի 15 (28)-ին Պոկոլոստէից հեռագրում են «Daily Mail» լրագրին, որ այդ նաւահանգիստը մտած շոքնաւերը տեսել են մի ռուսական կրէյսէր Կիւրկալան կղզու արևելեան ափում: Միաժամանակ յայտնվեց նաև, ինչպէս արդէն գիտենք, որ Վալաիսոլսիում, փետրվարի 19-ից (4 մարտ) պաշարված է Եսպանացիները: Արդ, Կիւրկալանը մի կղզի է Տիպպոնի արևելեան ափերի մօտ, 200 մղոն Տոկիոյց հեռու դէպի հիւսիս: Մի առանձին ռուսական կրէյսէրի ներկայութիւնը այդպիսի տեղում, անհասկանալի է

թվում: «Եթէ այդ լուրը ճշգրիտ, ասում է «Temps» լրագիրը, պէտք է ենթադրել, որ կրէյսէրը յետ է մնացել կամ բաժանվել է Եսպանացի և կարմիր հաղորդակցութիւնից նրա հետ: Բայց նա ինչպէս է ընկել Կիւրկալան կղզու մօտ. անհասկանալի, Սոււալիի ներդրումը: Ուրեմն պէտք է ենթադրել, որ Վալաիսոլսիի եսկալաւան անցել է այդ ներդրում և մտել խաղաղ ովկիանոսի ջրերը: Աւելի հաւանական է կարծել, որ նա ամենին դուրս չէ եկել Վալաիսոլսիից:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԻՐ

Փրանսիական լրագրիչներից մինը հաղորդեց նորերս, որ արտաքին գործերի մինիստր Դեկլասեն հրաժարական է տալիս, ի նկատի ունենալով, որ նրան յանդիմանում են, թէ նրա քաղաքականութիւնը թուլացնում է Փրանսիան և կառավարութեանը, որ սահմանները փակէ մակեդոնական ապստամբների առաջնորդ փոխարէն, թիւրքիս խոտացաւ հրատարակել ընդհանուր ներուճն, բայց երբ գործը հասաւ այն կէտին, որ պէտք եղաւ ձեռնարկել այդ ամենը գրաւորապէս, սաստիկ արգելքներ առաջ եկան, ընդդիմադրութիւն եղաւ պալատական շրջանների կողմից, որոնք ներշնչում են սուլթանին այն միտքը, թէ նրա վերապետական իրաւունքները հարուճում են ստանում: Սակայն դեռ յոյս կայ, որ կայացած համաձայնութիւնը թիւրքիս կըրտնէ. եւրոպական դիւլոմատիական շրջանները այն կարծիք են, որ թիւրքիս մեծ սխալ է գործում, չը առջով համաձայնութիւն:

Վալաիսոլսից հաղորդում են, որ նախագահ Բուլգովը չը համաձայնեց՝ Հեռաւոր Արևելք մի նոր գրահաւոր ուղարկելու առաջարկին. նա յայտնեց, որ հիմք չը կայ աւելացնել զրահաւոր էսկալաւայի թիւրք, որովհետեւ Միացեալ-Նահանգների համար պատճառ չը կայ, որ նա ստիպվի մասնակցել ռուս-եւրոպական պատերազմին և եղծել իր չէզոքութիւնը:

Վալաիսոլսից հաղորդում են, որ նախագահ Բուլգովը չը համաձայնեց՝ Հեռաւոր Արևելք մի նոր գրահաւոր ուղարկելու առաջարկին. նա յայտնեց, որ հիմք չը կայ աւելացնել զրահաւոր էսկալաւայի թիւրք, որովհետեւ Միացեալ-Նահանգների համար պատճառ չը կայ, որ նա ստիպվի մասնակցել ռուս-եւրոպական պատերազմին և եղծել իր չէզոքութիւնը:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌՄԱՓԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

25 փետրվարի
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Փոխարքայ դեմոստրա-աղիւստան Ալեքսեյի հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեան անունով Մուկղէնից, փետրվարի 24-ին: «Ձեր Կայսերական Մեծութեան ամենապատաւօրէն զեկուցանում եմ փետրվարի 22-ի օրվայ մանրամասնութիւնները Վալաիսոլսիում. առաւօտեան ժամը 11-ի մօտ թշնամու էսկալաւան, անցնելով Ասիոյ կղզու ետեքի, մի քանի թշնամութեամբ չինացիներից յետոյ, թիւրքեր երկու կրէյսէր կղզուց դէպի հիւսիս, իսկ մնացեալ նաւերը գնացին, կիւրկալանի կարողով, Ռուսաւորական ծոցով, գուզընթաց ափին, 15 վերաւոր ոչ մօտիկ տարածութեան վրա: Համարվում է Յովանի սարի և ռուսաւորական բառաբեայի առաջ, էսկալաւան նոյն կարողով շարժվեց դէպի այդ բառաբեան, կրակ բացեց երկու ծայրերից ևս, բառ երկոյթին, անգնալ հարուճաներով, հրետանիները տաքացնելու համար: Ժամը 1 և 35 րոպէին, ժողովարկով 8 վերստ տարածութեան վրա, առկի նաւը կրակ բացեց հրետանիներից, և յետոյ, ամբողջ էսկալաւան ուղղվեց, ափի երկարութեամբ, հարուճան ուղղվելով ձախ եզրից: Այդ կողմից շրջանառութեան ժամանակ թշնամին կրակ չը բացեց: Երբեք շրջանառութեան ժամանակ էսկալաւան ժամը 2 և 20 րոպէին դաւադրեցրեց կրակ և դիմաց դէպի հարաւ, Ասիոյ կղզուց 10 մղոն դէպի աջ և ժամը 5 ու 30 րոպէին, անհետացաւ ափնայ բառաբեանի հօրիզոնից: Ընդամենը թշնամին բաց թողեց 150—200 գործիք: Յարձակման հետևանքները չնչին են: Բերդային ամրութիւնները մնաւ չին կրէի: Գաղաթի և բերդի մնացեալ մասերում մնաները աննշան են: Չօրքի և պահակաւորի հոգեկան արքամարութիւնը ընտիր է: Բառաբեանների պատրաստութիւնը կուրս կատարվեց օրինակելի կարողով: Փետրվարի 23-ին եկած դեկուցումների համաձայն, առաւօտեան ժամը 3-ին թշնամու էսկալաւան նորից երկաց Վալաիսոլսիի առաջ, մտաւ Ռուսաւորական ծոցը, անցաւ ամբողջ ծովափը, և առանց կրակ բանալու, յետ դարձաւ, գիտելով դէպի Գաւալա հրուանդանը: Օրվայ ժամը 3 և 40 րոպէին էսկալաւան գտնվում էր այդ հրուանդանի

բարձրութեան վրա և շրջվելով Նալալալայի նաւահանգստի առաջ, հետացաւ դէպի հարաւ:

—Օրէնագրութեան ժողովածուի մէջ արված է գահաժառանգութեան կարգի ակտի մասին Օրդենարդեան մեծ դքսութեան մէջ, ինչպէս և հերցոգ Ֆրիդրիխ-Ֆիլիպիանդ Շլեզվիգ-Հոլշտէյնի յայտարարութիւնը:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ (Քէյտ. գործ.): Սենատը հաստատեց ծովային մինիստրութեան նախնահաշիւը 97 միլիոն դոլլարի: ՇԱՆԳՆԱՅ (Քէյտ. գործ.): Ռուսաց դեսպանը Պէկինում լրագրութիւն տուեց այստեղի ռուսաց հիւպատոսին զինաթափել «Մանչուր» թնդանթիւնը նաւակը:

ՏՕԿԻՕ: Փետրվարի 26-ին կը ձեռնարկվի երկաթուղու կառուցման Սէուլից մինչև Պէն-նեան: Երկաթուղին պէտք է աւարտվի մինչև սեպտեմբեր ամիսը:

ՏՕԿԻՕ (Քէյտ. գործ.): Եսպանական էսկալաւան դրանց Սայ-խան-գաօ կղզին, որ պատկանում է Էլլիոտ կղզիների խմբին:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ (Քէյտ. գործ.): Չինաստանը ստուեց իր ընդունելութիւնը Մուկղէնում և Անդունում նշանակված ամերիկական հիւպատոսներին: Ի նկատի ունենալով, որ այդ քաղաքները գրաւված են ռուսների ձեռքով, այստեղ ներկայուած ոչ մի աւետար չը կայ Միացեալ-Նահանգների հետ և պետական դեսպատամենաը պատճառներ չունի պնդել որ հիւպատոսները հաստատվեն յիշեալ տեղերում: Ամերիկական հիւպատոսները կը գան Շանհայ և կապանեն այստեղ դէպքերի ապագայ ընթացքին:

ՄՕՄԿՎԱ, Հոգևորականութիւնը և ուրիշ դասակարգերը կառուցանում են զինաթափաղեւանտ Կուրոպատիկին համար խաչվառ նկարչական մասը յանձնված է Վասնեցովին, մետալական մասը՝ Օվչինիկովին:

ԻՐԿԻՏՏՄԿ: Հրատարակված է Բարձրագոյն հրաման տարածել զինաթափական դրութիւնը Ջաբայկալեան և Կրուգորայկալեան ճանապարհների մասերի, թէրային և ստացանառային անցքերի և Կրուգորայկալեան խնուղ տրակտի վրա: Գեներալ Մուխոտինին է յանձնված պետական կարգի ապահովութիւնը և այդ ճանապարհների պահպանութեան միջոցների միտարութիւնը:

ԲԻՐՍՏՄԱՆԱ: Նախնայ դիմաց Մանֆիորդը քաղաքապետին, հրաւիրելով, որ կետարդեւնաբերողների ուղարկութիւնը դարձնեն որոնելու Բարձոն Տօլի բեռային արշաւախմբի հետքերը: Նախնայ կարծիքով արշաւախմբը ընկել է, գուցէ, լեղացող սառուցների մէջ և հասել է Փրանց-ժոզէֆի Նոր-Նորին, Շպիցբերգին կամ Գրենայնիայի ափերին:

25 փետրվարի
ՇԱՆԳՆԱՅ (Քէյտ. գործ.): Եսպանական գործերի գէնրի կանչվելը կատարվում է կանոնաւորապէս, թէև աւելի շատ դանդաղօրէն, քան ենթադրվում էր: Հէյց որ բոլոր գործերը ափ կէջնեն Կօբէս, կը բաժանվին չորս զօրախմբերի: Անյայտ են այն կէտերը, ուր պէտք է կենտրոնանան զօրքերը:

ՀՌՕՄ: Ռուս նաւագները, որոնց վերցրել էր իտալական «Էլրա» կրէյսէրը, յանձնվեցին ռուսայ իշխանութիւններին Հոգևորական:

ՎԻՆՆԱ: Պատգամաւորների ժողովում. Կիւրէր յայտնեց, որ Աւարո-Ունգարական պետութեան և Ռուսաստանի մէջ կատարեալ համաձայնութիւն կայ թէ այն նպատակներ մասին, որոնց նրանք ձգտում են և թէ այն միջոցների մասին, որ երկու պետութիւնները պէտք է գործադրեն:

ՏՕԿԻՕ: Միկալօսի դիտաւորութիւն յայտնեց կրճատել պատերազմի ժամանակ իր պաշտօնական շատը, որքան այդ հնարաւոր է:—Եսպանական գահաժառանգ Արիստաւա շուտով գնալու է գորքի գլխաւոր բանակապետին Մարկիզ Իտոս գնում է Կօբէս, ուր կը յանձնէ կայսրին Միկալօսի ինքնագիր նամակը. այդ դեսպանութեան նպատակը ոչ որք յայտնի չէ: Իտոսին կուղեկցեն գաղտնի խորհրդի փոխնախագահը և քարտուղարը, զինաթափ-մայր Ռուսազական և հակա-ծովային Մակամոտօն—Ռուսական Վալաիսոլսիական էսկալաւան գտնվում է ծովի վրա: Ասում են, որ նրա և Եսպանական նաւատորմի մէջ ճակատամարտ է տեղի ունեցել, որի հետևանքը դեռ անյայտ է: Ռուսաց առաջապահ հեծելազօրք պահակալարերը, որոնք վերջերս Կասանիայի մօտ էին, նահանջում են կամպոզ դէպի Եալու գետը:—Սկսված է երկաթուղու շինութիւնը Սէուլից Իը-Չժոն:

ԲԵՆԼՕՏՏՕԿ: Ոստիկանապետ Պենկինին և նրա օգնական Պոլսովկու վրա տարձանակ արձակեցին հետեւալ պարագաներում. մի

բանուորի թաղման ժամանակ, ամբողջ մէջ, որ ուղեկցում էր դազարին, ոտակաճութիւնը նկատեց կարգի խանգարումը...

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like 'Ս. ՊԵՏՐՅԱՆԻ ԲՈՐՍՄԱՆ', '17 փետրվարի', 'Բորսայի դիվիզիոն', 'Պետական 4% ընտան', etc.

Ս. ՊԵՏՐՅԱՆԻ ԲՈՐՍՄԱՆ 17 փետրվարի Բորսայի դիվիզիոն...

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՌՐ ՀԻՒՆԴԱՆՈՑ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆԻ (Կուկիա, Վորոնոյի արձանի հանդէպ) Ա մ ե ո ռ, բացի կիրակի օրերից...

Բ Շ Շ Կ Ա Պ Ե Տ Տ. ԳԵՈՐԳ-ԲԵԳԵԱՆ Ա. ՉԳԻ ՀԻՒՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Հնդուներու թիւն օր...

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտարարում է, որ իր ստեանում ցերեկվայ ժամը 1-ին մարտի 2-ին նշանակված է աճուրդ կուր գետի ՊԱՐՕՎԸ Մուխրանակի փողոցի և Պեակիի (Սադի) միջև կապարով սայլու համար...

ԲՈՒՆԿ ԴԱԶՆԱՆՆԵԱՆՅԸ Տեղափոխվելով Կարս, ընդունում է հիւանդներին առուտանան ժամը 9-ից մինչև 1-ը, երեկոյան 6-7 ժ., առանձնապէս սեֆիլիս և վնասակար հիւանդ. 5-6 ժ. Միխայիլովայ փողոց, տուն Մակիլի: 9-10 ՎԻՆԵՆԱ. ԲՇ. Պ. Մ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրոֆեսորներին հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդներին համար: Հասցէն Wien, Spiegelgasse, 3, IV stock. 10-50

ՎՐԱՑ ԱՋՆՈՒՎԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՕՆ Ուրբաթ, փետրվարի 17-ին, հայ դերասանական խմբի անդամները կը ներկայացնեն առաջին անգամ

ՉԻՆ-ԵԱՊՕՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ Ֆարս 3 գործ. Շուկիմի, փոխար. Ա. Վրոյի:

ՊԱՇՏՈՆ ՆՈՒՊՈՒԼ Է Վարդիլի 1 գործող. Թարգմ. Գ. Աւետեանի: Մասնակցում են. Գարուհի, Չարուհի, օր.օր. Չարուհի, Գարուհի, Գարուհի, Գարուհի, Գարուհի:

Լոյս տեսաւ ՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ Ո Ւ Ս Ա Երկուրդ նապ. Գինն է 20 կոպ. Նոյն հեղինակի «Մ Ո Ւ Ս Ա» առաջին նապ.—20 կ. Դիմել Թիֆլիսի գրադատներին կամ Թիֆլիս, Շաւաճաճեւսկայ, Մ. Մարկարով, № 25a, Արդույոյ Կայանայ: 1-1

Բ Շ Շ Կ Ա Պ Ե Տ Գր. Տեր-Գրիգորեանց Վերադարձաւ արտասահմանից և նորից ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեկոյան հիւանդներին—երբ. 154. Միջակայքի պրոֆեսոր, տէլեֆոն 825. (ամեն օ.) 7-15

Բ Շ Շ Կ Ա Պ Ե Տ Ա. Մ Ն Ի Թ Ս Բ Ե Ա Ն Հնդուներում է մասնաւորապէս սեֆիլիս, մորթում և վնասակար անոթային հիւանդներին, ամեն օր առուտանան 12-2, երեկոյան 5-6: Վեժ վանքի փողոց, տուն Կուրանովի, Բախչիկի զեղատան կից:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ թեմա ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտարարում է, որ ներկայ 1904 թ-ի մարտի 1-ին, առուտանան ժամը 11-ին, վարչութեան շէնքի մէջ, Պուշկինի փողոցում, սեֆիլիսի տան մէջ պէտք է ծախվեն հետեւեւ կայքերը՝ նոյն Լուկերովիչից արձ. փոխառութեան բաժինը չը վճարելու պատճառով համաձայն Լուկերովիչի կանոնադրութեան 11, 12 և 13 յօդուածներին:

1) Տեր-Պողոսովի Յովակիմ Դանիլովի.—Հոյ, 100 ր. ս. նրա վրայի 3 յարկանի սնով, մասնաւոր և յանձնարար շէնքերով, 1 քաղաքամասում, Ուրեխի փողոցում, 1904 թ-ի յունվարի 1-ին մայր պարտք էր 21,207 ր. 35 կոպէկ և չը վճարված հատուցանելիքը 1047 ր. 22 կ. Տրված փոխառութեան կէս տարվայ վճարը կազմում է 701 ր. 25 կ.:

2) Վ. Մ. Միխայիլովի.—120 ր. ս. հող կամ որբան կը լինի իսկականը, երկարակամի սնով, պողպատի յարկով և մի յարկանի սարքով, 10-րդ քաղաքամասում, Բատուկեան փողոցում, 1903 թ-ի դեկտեմբերի 1-ին հատուցանելիքը 7838 ր. և չը վճարված հատուցանելիքը 230 ր. 70 կ.: Աճուրդը կը սկսվի 8158 ր. 50 կոպէկից, կցված հետը բաժնային չը վճարված սուրբերը, գերական, թագաւորական և պետական հարկերը մինչև 1903 թ-ի դեկտեմբերի 31-ը:

Մայր պարտքը կարելի է հանգցնել Բուկերովիչի օրինակներով նրանց իսկական արժէքով—100-ին 100, կարելի է նոյնպէս փոխանցել փողով վրա. իսկ պայմանաժամ ունեցող վճարները և ուրիշ պարտքերը հանգցվում են նախ փողով: Ծախվող կայքերի վերաբերյալ բոլոր թղթերը և գոյուածները ցանկացողները կարող են տեսնել: Նոյնպէս և ստանալ անհրաժեշտ տեղեկութիւններ Լուկերովիչի կանոնադրութեան մէջ ամեն օր ժամը 10-2-ը, բացի կիրակի և առն օրերից: 2-2

Իսկական ցելուխար Բաղդադեան տեսակի ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ ԵՂԱՅՐՆԵՐ ՊԱՄԻՍԻՎԻԻ Իւրաքանչիւր արկղիկը 6 մնխարից: Մի և Կ ներկայացուցիչը ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ Ա. Կ. ՉԱՄԱՐԻԱԳԻՒՍ Հնդուներում է նոյնպէս պատուէրներ մինչև ապրիլի 15-ը եկող տարվայ համար: Հասցէն. Թիֆլիս, Դուրովայալ, Մ. Սարաճեւա, կուրտի Կ. 6. (հ. կ.) 10-10

ԱՂԹԱԼԱՅՈՒՄ Կարելի գծի վրա, Արարայի հանգի Գրուսիական ընկերութեան մօտ ծախվում է ամառանցի համար գեթիկ՝ 1250 քառ. սաժ. Տեղեկանալ Կորչանովի փողոց, № 5, բնակարան Պրեֆիլիտերի: 2-3

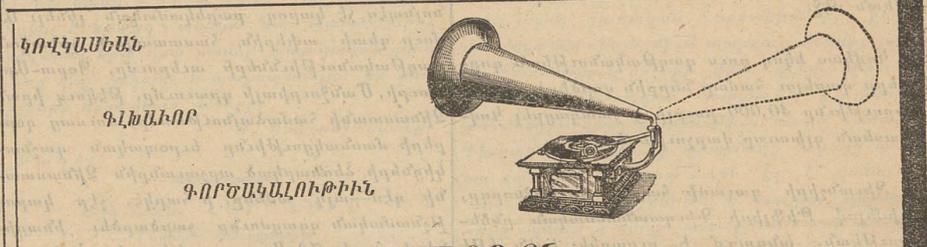
Բ Շ Շ Կ Ա Պ Ե Տ Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՉԱՅԻՆ ՀԻՒՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Հնդուներու թիւնը 9-11 ժ. առուտող և 5-7 ժ. երեկոյան: ՎԵՂԻՄ ԱՄԻՆՕՎԿԱՅԱՄ փողոց, տ. Սաֆարովի, № 13. (հ. ու. կ.) 13-50

ՄԻՋԸ ՏԵՄԵՎԱՍԵ ԷԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. ԿԱՐԿԱՅԷՔ: «ՎԱՐՉԱՎԱՅԻ ԱՌԻԿՅԻՕՆԸ» վարչապետը, ծախվում է չը սեֆիլիս կեանքով՝ ճանաչարհաճախով միասին 6 արժեքաւոր իրեր փոխանակ 25 ր. 8 ր. 50 կ.: 1) Տղամարդու գրպանի ժԱՄԱՅՈՑ 84 պ օ ր ան ի ար ծ ա թ ի ց՝ ծանր, լաւագոյն կազմով, լարվում է առանց բանալիի և ստուգված է: 2) Շղթայ՝ արծաթապատ, 3) Պարկիտան կողմնացոյց կամ արծաթէ բրդեղձ ըստ ցանկութեան՝ բինսով՝ շնորհալի տեսակով, 4) 56 պրօք. սոկոց մի մատանի, գեղեցիկ աշխատանք, 5) Նիկել-կոնքերով, 6) Կարուէ պորտու՝ մօնէ 7 բաժանուէրով՝ մի կողմից մեքենայական կողմերով, մէջը կառուցված է:

Կնիքով պատուէրովի անուան և ազգանունան համար: Կանացի արծաթէ ժամացոյց իր բոլոր պարագաներով և վզի շղթայով՝ 1 բուրլի աւելի թանգ: Ժամացոյցը ուղարկվում է ստուգված՝ 6 տարի երաշխաւորութեամբ բանելու համար: Պահանջները կատարվում են անմիջապէս վերադրել վճարով և առանց գրաւականի: Դիմել «Варшавскому Агентю», Варшава, Центральная почта, № 337.

Չրի: Առանց վճարի: Յ. Գ. Ամեն մի պատուէրով, որ բերել է տալիս ամբողջ իրաված խուճը առարկաները, իրերը պրեմիա ստանում է հետեւեւ առարկաներից մէկը 1) Մի զոյգ իսկական սատախէ կոնքերով օսլայած յաղթի թէկերի համար և ամերիկական սոկոց մի բորոց՝ արհեստական բրդիանսով: 2) Մի զոյգ նիկելի բանալիով մոմակաշնի՝ գեղեցիկ շխուածքով: 3) Գրպանի էլէքտրական լապտեր: 4) Պորտուգալ սպիտակ մետաղից՝ վրան բանալիներ: 6) Կանացի գեղեցիկ նեխեր: Գրազրուութիւնը սուսերէն: Ինչպ. ուրբ. 1-8

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Հայոց Իրավախական ընկերութեան վարչութիւնը ինչպէս է հայ թատերագիրներին ուղարկել վարչութեան նախագահին (Թիֆլիս, Բարյ.ե. № 8 ԿՈ. Մ. Կումանով) ինքնուրոյն բանաւկան գրուածներ s. Մ. Մակարեանի մրցանակաբաւթարքեան ենթարկելու համար: Մրցանակաբաւթարքեան պայմանները՝ Մրցանակաբաւթարքեան ենթարկվող գրուածները պէտք է ուղարկվեն վարչութեանը ոչ ուշ քան 1904 թ. սարվայ օգոստոսի 20-ը, կեղծ ստորագրութեամբ պայմանական մակագրութիւն կրող ծրարով, որի նա պիտի լինի նոյնպիսի մակագրութիւն կրող և հեղինակի իսկական անունը ներփակվող ծրար: Մրցանակի հարցը կորուի մրցանակաբաւթարքեան լանճնաժողովը, որ կընտրուի 1904 սարվայ մասնաւոր: Մրցանակը կազմվելու է տ. Մակարեանի կտակած 3000 ր. մի տարվայ տոկոսից: Կարող է տրվել նաև կէս մրցանակ: Մրցանակաբաւթարքեան կարող են ենթարկվել միայն այն գրուածները, որոնք զինչն ներկայացված, կամ ներկայացված են միայն վերջին սեզոնին: 5-5

ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ ԳՐԱՄՈՅՈՆ Ռուսաստանում Թիֆլիս, Գորվիսի պրոֆեսոր, Երեւանի տուն № 7. Մեծ պահեստ ամենակատարելագործված սալօնակաւ և կօնցերտային գրամոֆօններին: «Մօնարխ» A փոխանակ 175 ր. 125 ր. B 150 » 100 » C 125 » 80 » «Հրաշք» փակ, 2 երկու մեծ պրատիկայի լարվածքով փոխանակ 40 » 30 » «Շտանդարտ» փակ, 2 մեծ պրատիկայի լարվածքով փոխանակ 60 » 40 » «Գրանդ» փոքր կօնցերտային բուպրով փոխանակ 100 » 65 »

Մեծ բանակութեամբ անշուղկ պրատիկայների յայտնի և նշանաւոր երգիչներին, ինչպէս են.—Ռուսայ, վրաց, հայոց, բուրսական, պարսկական, քարսական, ինական, Ֆրանսիական, անգլիական, իսպանական, գերմանական և ուրիշները: Մեծ բանակութեամբ բազմազան տեսակներ ուսուական և օտարազգայ բեպերտուարի օրկէստրներից ու երգից: Պահեստի խանութում կայ կօնցերտային գրամոֆօնային զանիշ, որտեղ գրամոֆօնով հետաքրքրվողները կարող են ամեն օր, բացառութեամբ կիրակի օրերի, առուտանան 8 1/2 ժամից մինչև երեկոյան 8 ժամը լսել ՋՐԻ ԿԵՐՊՈՎ, ՆՐՈ ՊԱՍՏՐԵՎԱՆԵՐ:

Մեր արտադրութիւնների հետգծուէ ամբողջ պահանջի պատճառով, վերջերս երկացին մեր ապագարանների կեղծուածները: Աշխատելով գերծ պահել մեր մշակական կրթիւններին այնպիսիներին նաւաւ ընծայելուց, մենք յայտնում ենք ի գիտութիւն ընդհանուր, որ մեր ԳՐԱՄՈՅՈՆՆԵՐԸ և ՊԱՍՏՐԵՎԱՆԵՐԸ օժտված են ֆաբրիկայի գործով: «Գ Ր Ո Ղ Է Ր Ե Շ Տ Ա Կ» և մենք երաշխաւորում ենք միայն այնպիսիների համար: Բոլոր ուրիշ ապագարանները և պրատիկայները, որոնք չունեն վերջինիս «ԳՐՈՇԱ», Բոլոր ուրիշ ապագարանները և պրատիկայները և որոնց չը պիտի է հաւաս ընծայել: Զ Ր Ի: Պ. պ. գումարով գնողներին գալի զեջում: Գումարով պրեյս-կուրաններն ուղարկվում են ըստ պահանջման Ա. Յ Ա. Պ Ա. Գ. 15-50

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՅԻՆՆԵՐԻՆ արարանի ուղարկում ստանալուց անհրաժեշտ (ամուր Ի հաշիւ տաժ ջրային ճանապարհների նաւահաղանները) կատարվում է խոյնտոյ: Կուրի հաշուով: Պատով ուղարկել խանութը ընդունում է իր վրա կիսով շափ միայն: Հասցէն՝ նամակներին և փողային կորէկային հարկային համար.—Գորվիսի պրոֆեսոր. Միխայիլ տուն № 7: Հասցէն՝ հեռագրների համար «ԳՐԱՄՈՅՈՄԱՆԵԱ» Թիֆլիս: ՊԱՅՐԱՋԱՐԻ ՊՐԵՅՎԱՆԻՆՆԵՐԸ և ԿԱՏԱՂԳՆԵՐԸ ուղարկվում և տրվում են Չ Ր Ի: Պ. պ. գումարով գնողներին գալի զեջում: Գումարով պրեյս-կուրաններն ուղարկվում են ըստ պահանջման Ա. Յ Ա. Պ Ա. Գ. 15-50